

Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä esityispalveluista

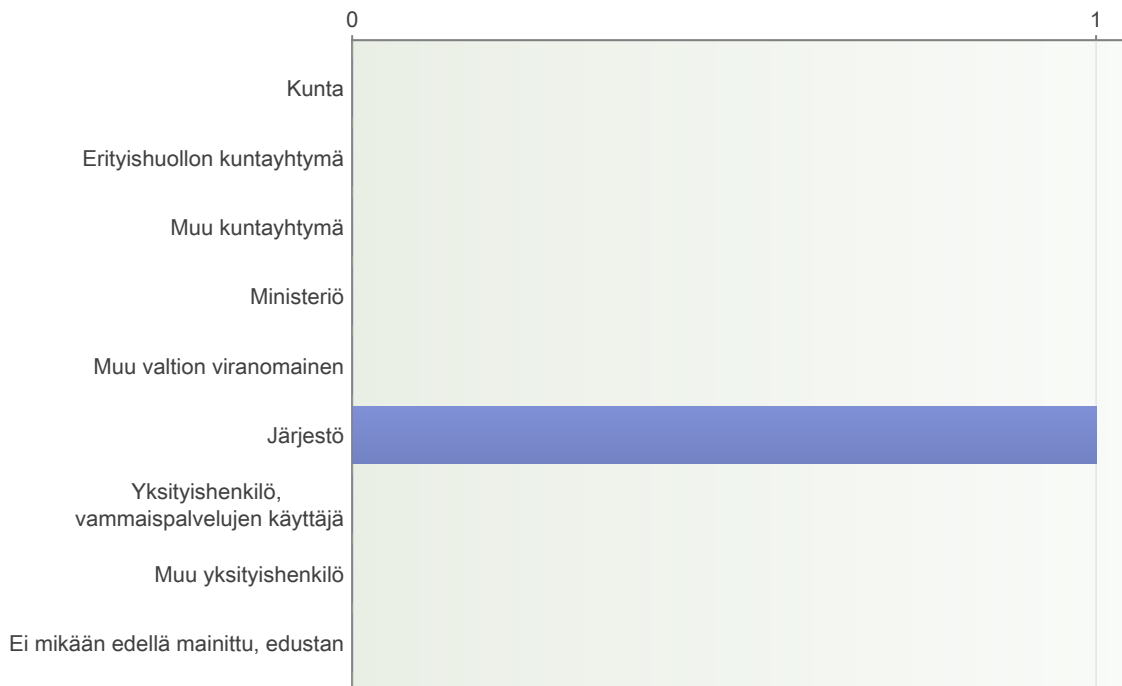
1. 1. Vastaajan taustatiedot

Vastaajien määrä: 1

Etunimi	Sukunimi	Sähköposti	Organisaatio, jota vastaus edustaa	Mahdollinen tarkennus
Helena	Ylikylä-Leiva		Neuroliitto ry	

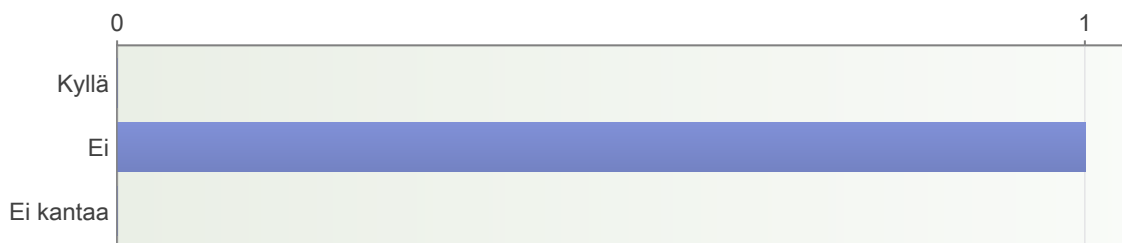
2. 2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 3. 1 §:ssä säädetään lain läpileikkaavista periaatteista. Kattaako säännös vammaispalveluille asetetut tavoitteet?

Vastaajien määrä: 1

4. 4. Muita huomioita 1 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- 3. kohdan edistää-verbi tulee korvata vahvemalla ilmaisulla, esimerkiksi tukea-verbillä.

Ehdotamme, että 1 § 1 kohdan yksityiskohtaisiin perusteluihin lisätään selkiyttävästi ”silloin kun vammainen täyttää tämän lain mukaisen palvelun tai tuen saamisedellytykset, on palvelu tai tuki myönnettävä hänelle tämän lain perusteella.”

Hyvien palvelujen määritelmään sisältyvä palvelujen jatkuvuuden ja ennakoitavuuden velvoite on tärkeä. Laadun määrittely on kirjoitettu perusteluihin kattavasti ja hyvin. Määrittely on erittäin tärkeä myös palveluiden kilpailuttamisen näkökulmasta.

Ehdotamme 1 §:n yksityiskohtaisiin perusteluihin kirjatun lain soveltamisalaa rajaavan osuuden kirjaamista 2 §:n yksityiskohtaisten perustelujen alkuun: Erityispalveluilla vastattaisiin pitkäaikaisesta, usein elinikäisestä tai vuosikymmeniä kestävästä, vammasta tai sairaudesta johtuvasta toimintarajoitteesta aiheutuvaan avun ja tuen tarpeeseen.

5. 5. Onko 2 §:n perusteella selvää, missä tilanteissa sovelletaan erityislakia?

Vastaajien määrä: 1

6. 6. 2 §:n 3 momentissa säädetään soveltamisalan rajauksesta.

Onko rajaus selkeä?

Vastaajien määrä: 1

7. Onko rajausta tarpeellinen?

Vastaajien määrä: 1

8. 7. Muita huomioita 2 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Pidämme rajausta tärkeänä. Erityislain tulee koskea ainoastaan paljon ja/tai pitkään palveluita tarvitsevia vammaisia.

Pidämme yksityiskohtaisissa perusteluissa olevaa vammaisen henkilön määrittelyä ja muita käsitelmäärittelyjä hyvinä. "Edun mukaisuus" on kuitenkin vaikeasti tulkittava. Katsomme, että palvelusta vammaisille aiheutuva taloudellinen rasitus pitää huomioida valittaessa asiakkaan edun mukaista palvelua. Esiitetyn lain mukaisten palvelujen tulee säilyä vammaisille maksuttomina, kuten lain yksityiskohtaisiin perusteluihin on kirjattu.

Pidämme riskinä sitä, että vammaisen esitetyn lain perusteella saamat mutta sosiaalihuoltolain tai muun lain mukaan järjestettävät palvelut tulevat hänelle maksullisiksi. Katsomme, että ns. kokoomapäätös on otettava aina käyttöön, kun asiakkaalle järjestetään sosiaalihuoltolain tai muun lain mukaisia palveluita esitetyn lain mukaisiin avun ja tuen tarpeisiin, jotta palvelujen maksuttomuus tulee aina huomioiduksi.

Suhtaudumme kriittisesti 2 §:n iäkkään henkilön määritelmään ja sen soveltamiseen käytännön sosiaalityössä. Esietyksen yksityiskohtaisiin perusteluihin on kirjattu, että vammaisella henkilöllä on oikeus esitetyn lain mukaisiin palveluihin, kun ikääntyminen vaikuttaa pitkäaikaisen vamman tai sairauden pahenemiseen tai heikentää toimintakykyä entisestään tai normaalia ikääntymistä aiemmin. Pidämme tätä kirjausta erittäin tärkeänä periaatteena lain soveltamisessa.

Ongelmallisiksi saattavat muodostua pitkäaikaiseen sairauteen tai vammaan syy-seuraus -suhteessa olevat uudet oireet, jotka heikentävät ikääntyneen vammaisen toimintakykyä. Lääketieteellisen selvittelyn ja lausuntojen tarve tulee lisääntymään lain soveltamisalan ratkaisemisessa.

Esimerkkinä tällaisesta pitkäaikaisen sairauden tai vamman aiheuttama vartalon ja raajojen virheasennot, joiden seurauksena syntyy luuston kulumamuutoksia ja niistä aiheutuu toimintakyvyn heikentymistä. Esimerkiksi näin syntyvään palveluntarpeeseen tulee vastata esitetyn lain palveluilla.

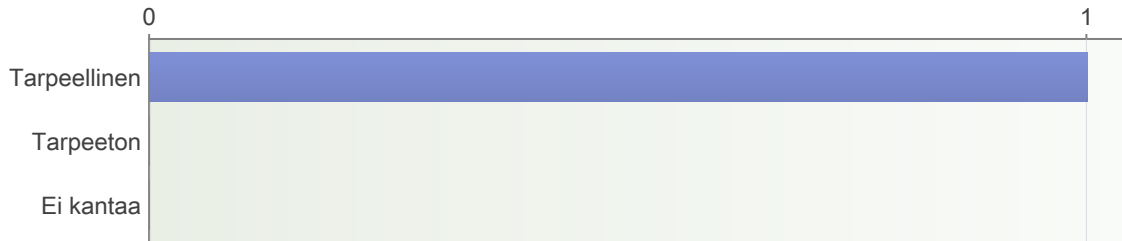
Yksityiskohtaisissa perusteluissa on esitelty useita korkeimman hallinto-oikeuden päätöksiä liittyen lain soveltamisalaan ja iäkkään henkilön määritelmään. Ne kuitenkin jäävät irrallisiksi. Jos tarkoitus on, että niiden avulla linjataan esitetynkin lain soveltamisalan rajausta, tulee se kirjoittaa selkeästi perusteluihin.

Kaiken kaikkiaan aikuissosiaalityön nykyistä sektoroitua työnjakoa (vanhus- ja vammaistyö) on maakunnissa muutettava, jotta ikääntyneen asiakkaan avun ja tuen tarpeisiin vastataan oikean lain mukaisilla palveluilla.

9. 8. Arvioikaa momenttien tarpeellisuutta lain soveltamisen kannalta.

Palvelutarpeen arviointi sekä palvelujen suunnittelu, toteuttaminen ja toteutumisen seuranta on tehtävä yhteistyössä vammaisen henkilön ja sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (812/2000, jäljempänä asiakaslaki) 9 ja 10 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa vammaisen henkilön ja hänen laillisen edustajansa taikka omaisen tai muun läheisen kanssa.

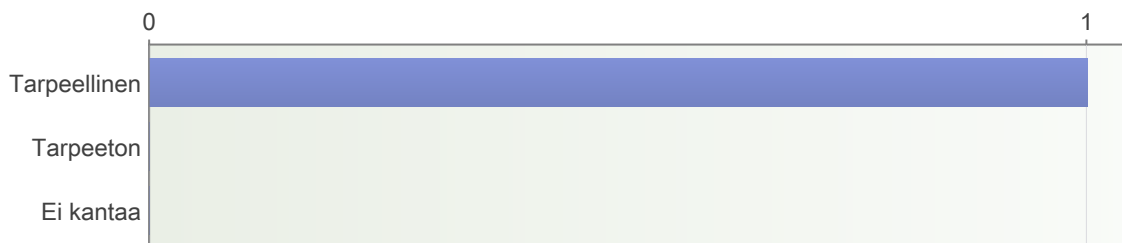
Vastaajien määrä: 1

10. Asiakkaan oikeudesta saada selvitys toimenpidevaihtoehdoista säädetään asiakaslain 5 §:ssä sekä asiakkaan itsemääräämisoikeudesta ja osallistumisesta asiakaslain 8, 9 ja 10 §:ssä.

Asiakkaan osallistumisesta palvelutarpeen arviointiin sekä asiakassuunnitelman laatimiseen säädetään sosiaalihuoltolain (1301/2014) 36, 39 ja 41 §:ssä.

Vastaajien määrä: 1

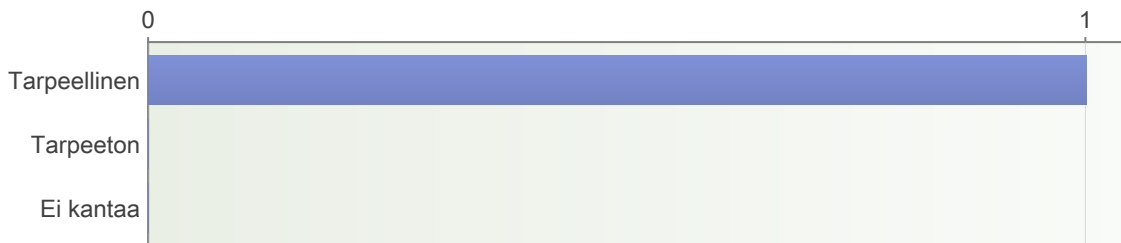
11. Vammaisen henkilön osallistumista on tuettava hänen toimintakykynsä, ikänsä ja elämäntilanteensa edellyttämällä tavalla. Vammaisen henkilön on voitava käyttää hänelle soveltuvaa viestintä- ja kommunikointikeinoa ja häntä on tarvittaessa tuettava tiedon saannissa, oman mielipiteen muodostamisessa ja ilmaisemisessa sekä oman tahdon toteuttamisessa.

Vastaajien määrä: 1

12. Lapsen ja nuoren mielipiteen selvittämisestä säädetään sosiaalihuoltolain 32 §:ssä. Lapselle ja nuorelle on järjestettävä riittävä apu ja tuki tiedonsaantiin, kommunikaatioon ja vuorovaikutukseen.

Vastaajien määrä: 1

13. 9. Muita huomioita 4 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Katsomme, että voimassa olevan lainsäädännön sisällyttäminen esitettyyn erityislakiin on perusteltua, koska kyseiset säädökset ohjaavat asiakastyön palveluprosessia ja sen työ- ja menettelytapoja.

Asiakkaan tulee saada tietoja eri lakien mukaisista palveluista, joilla voidaan vastata hänen tarpeeseensa. Selvityksen pitää sisältää ainakin tiedot palvelujen sisällöistä ja toteuttamistavasta, niiden keskinäisistä eroista sekä niistä perittävistä asiakasmaksuista.

Pidämme hyvänä perustelujen kirjausta maakunnan velvollisuudesta varmistaa vammaisen henkilön osallistumismahdollisuudet palvelujen toteuttamisen suunnitteluun ja toteuttamisen seurantaan myös silloin, kun maakunta ei itse tuota niitä.

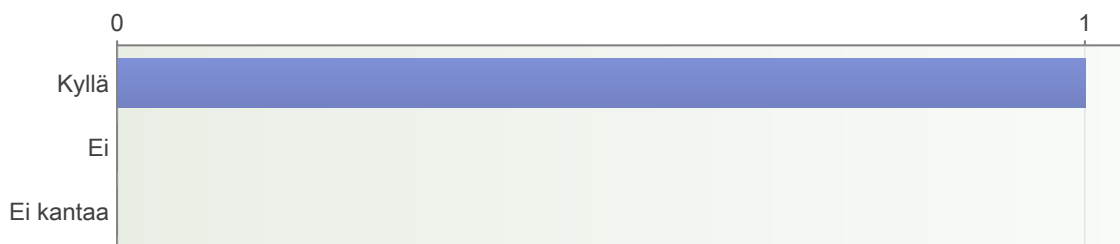
Perusteluissa on nostettu esille vammaisen henkilön tuen tarve valinnanvapauden käyttämiseksi eri vaihtoehtojen selvittelyssä ja palvelujen kokonaisuuden hahmottamisessa. Pidämme tätä erittäin tärkeänä.

14. Asiakkaan oikeudesta saada selvitys toimenpidevaihtoehdoista säädetään asiakaslain 5 §:ssä sekä asiakkaan itsemääräämisoikeudesta ja osallistumisesta asiakaslain 8, 9 ja 10 §:ssä. Asiakkaan osallistumisesta palvelutarpeen arviointiin sekä asiakassuunnitelman laatimiseen säädetään sosiaalihuoltolain (1301/2014) 36, 39 ja 41 §:ssä.

Ei vastauksia.

15. Vammaisen henkilön palvelutarpeen arvioinnista säädetään sosiaalihuoltolain (1301/2014) 36 ja 37 §:ssä.

Vastaajien määrä: 1

16. Asiakassuunnitelman tekemisestä ja omatyöntekijästä säädetään sosiaalihuoltolain 39 ja 42 §:ssä.

Vastaajien määrä: 1

17. Palvelutarpeen arvioinnin ja asiakassuunnitelman yhteydessä tehtävässä monialaisessa yhteistyössä ja palvelujen yhteensovittamisessa noudatetaan, mitä sosiaalihuoltolain 41 §:ssä säädetään.

Vastaajien määrä: 1

18. 11. Muita huomioita 5 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Katsomme, että voimassa olevan lainsäädännön sisällyttäminen esitettyyn erityislakiin on perusteltua, koska nämäkin säädökset määrittävät asiakastyön menettelytapoja. Esitetyn lain soveltamisen alkaessa on käytössä oltava soveltamisohjeet, joiden perusteella edellä olevat asiat vakiintuvat osaksi asiakastyönprosessia. Nykyisin näitä voimassa olevia säännöksiä ei aina noudateta käytännön työssä. Pidämme erittäin tärkeänä, että asiakkaan palvelutarpeen arvioinnissa ja asiakassuunnitelman laatimisessa tehdään tarvittaessa monialaista ja eri hallinnonalojen yhteistyötä. Tulevien maakuntien tai muiden asiantuntijatahojen osaamista, esimerkiksi harvinaisten sairauksien yksikköjen, on otettava mukaan asiakkaan palvelutarpeen arviointiin ja palvelujen sekä tukien suunnitteluun ja toteutukseen.

19. 12. Arvioika seuraavia päätöksentekoon ja palvelujen toteuttamiseen liittyviä väittämiä.

Vastaajien määrä: 1

	Kyllä	Ei	Ei kantaa	Yhteensä	Keskiarvo
Päätöksentekoon liittyvä sääntely on riittävä.	1	0	0	1	1
Päätösten toimeenpanon sääntely on riittävä.	1	0	0	1	1
Palvelujen laadun määrittämisen ja arvioinnin sääntely on riittävä.	1	0	0	1	1
Lasten ja nuorten huomioon ottamisen sääntely on riittävä.	1	0	0	1	1
Yhteensä	4	0	0	4	1

20. 13. Muita huomioita 6 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Voimassa olevan lainsäädännön sisällyttäminen esitettyyn erityislakiin on tehtävä, koska kyseiset säädökset määrittävät asiakastyön prosessia ja menettelytapoja.
Parempana vaihtoehtona pidämme kuitenkin esitettyyn lakiin sisällytettävää erillistä säännöstä päätöksenteosta, koska on erittäin tärkeää huolehtia siitä, että eri lakien perusteella vammaiselle myönnettävät palvelut ja tuet muodostavat hänen tarpeisiinsa vastaavan, tarkoituksenmukaisen kokonaisuuden. Voimassa olevia säännöksiä ei nykyisin aina noudateta käytännön työssä.
Korostamme erityisesti veloitetta tehdä päätös ilman aiheetonta viivytystä. Joissakin kunnissa päätöksenteko vie nykyään usein lain salliman maksimajan kolme kuukautta asian vaatimasta selvittelytyöstä riippumatta. Jos päätöksen toimeenpanon kolmen kuukauden määräaika ei voida noudattaa, on perustelujen mukaan annettava kielteinen päätös. Menettely lisää ainakin lain voimaantumisen alkuvaiheessa valitusten määrää, koska vakiintuneesti tiettyihin palveluihin kuten palveluasumiseen on ollut jonoja. Pidämme valitusasteiden kuormittumista epätydyttävänä tilanteena vaikka työprosessin ohjaustavoite sinällään on hyvä ja hyväksyttävä.

Sosiaalihuoltolain 38 § 3 momentin mukaista palvelujen jatkuvuutta pidämme erittäin keskeisenä tavoitteena päätöksenteossa. Kun asiakkaan palveluntarpeessa ei ole tosiasiallisesti tapahtunut muutoksia, ei ole kenenkään kannalta tarkoituksenmukaista tehdä selvityksiä ja päätöksiä toistuvasti uudelleen.

Asiakassuunnitelmasta poikkeavasta palvelusta tai sen toteuttamistavasta tehtävä päätös on erikseen perusteltava esityksen mukaan. Veloitte lisää asiakkaan edun toteutumista ja selkiyttää muutoksenhakua.

Pidämme erittäin hyvänä 6 § 3 momenttiin kirjattua maakunnan veloitetta huolehtia siitä, että vammaisen henkilön ja hänen perheensä eri lakeihin perustuvat palvelut muodostavat tarkoituksenmukaisen kokonaisuuden, josta tarvittaessa tehdään ns. kokoomapäätös.

21. 14. Täydentääkö säännös asianmukaisesti ehdotetussa laissa säädetyjä muita erityispalveluja?

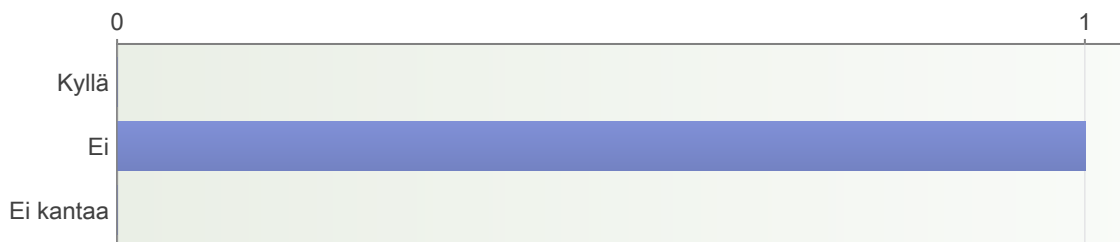
Vastaajien määrä: 1

22. 15. Onko selvää, milloin sovelletaan ehdotetun lain mukaista valmennusta ja tukea koskevaa säännöstä ja milloin sosiaalihuoltolain (1301/2014) tai muun lain säännöksiä? (Esim. sosiaalihuoltolain 17 §:n mukaista sosiaalista kuntoutusta koskevaa säännöstä)?

Vastaajien määrä: 1

23. 16. Muita huomioita 8 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Valmennus ja tuki ei ole pelkästään muita palveluja täydentävä vaan myös tärkeä itsenäinen palvelu.

Ilmaisu välttämättä tarvitsemaansa on perusteluissa määritelty tilanteisiin, joissa sosiaalihuoltolain mukainen sosiaalinen kuntoutus ei anna asiakkaalle riittäviä ja sopivia palveluja.

Pidämme hyvänä, että perusteluihin on kirjattu esimerkkejä tilanteista ja tarpeista, joihin valmennuksella ja tuella voidaan vastata.

Asiakkaan yksilöllisen tarpeen ja oman näkemyksen merkitystä tulee korostaa valittaessa palvelua, jolla vastataan hänen palvelutarpeeseensa. Palvelusta voi siten muodostua hyvinkin yksilöllinen ja sen mahdollisesti edellyttämä ammatillinen osaaminen on kirjattava asiakassuunnitelmaan.

Pidämme hyvänä, että perusteluihin on kirjattu velvoite antaa valmennuksesta ja tuesta erillinen päätös silloin, kun se annetaan toisen palvelun yhteydessä.

Ehdotamme 8 § 1 momentin yksityiskohtaisiin perusteluihin lisättäväksi seuraavia esimerkkejä.

1. kohta:

- voimakkaasta uupumuksesta (esim. neurologisen sairauden aiheuttama) johtuva tarve jakaa kaikki tekeminen useisiin jaksoihin tai useille päiville esim. kodinhoidon toimet
- kognitiivisten oireiden aiheuttamien muisti-, hahmotus- ja toiminnanohjausongelmien sekä liikkumisen vaikeuksien vuoksi liikkumistaidon ohjausta omassa ympäristössä sekä asiointien hoitamisessa

2. kohta:

- vastasairastuneen tai toimintakykyä rajoittavia oireita saaneen uuden elämäntilanteen ja toimintakyvyn ymmärtämiseen ja sopeutumiseen
- avio- tai avoeron seurauksena uusien toimintatapojen hakeminen ja käyttäminen omasta arjesta suoriutumisessa; esim. kodinhoidossa ja lasten hoidossa sekä asiointien hoitamisessa
- opiskelun aloittaminen tai työelämään siirtyminen ja sen vaikutukset muuhun arjesta suoriutumiseen

4. kohta:

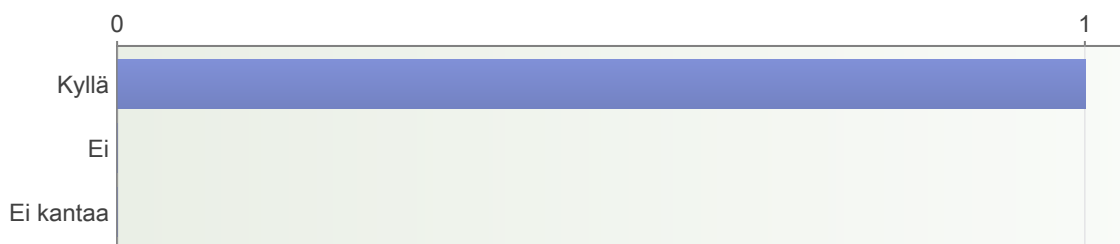
- kognitiivisten oireiden kuten muisti- ja hahmotusongelmien vuoksi tukea tiedon hankkimiseen ja päätösten tekemiseen

5. kohta:

- kognitiivisten oireiden ja liikkumisvaikeuksien sekä voimakkaan uupumuksen huomioiminen arjesta

24. 17. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

25. 18. Huomioita 9 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Vähän mutta välttämättä avuntarve tulee ottaa huomioon ja tuoda esiin – oikeus henkilökohtaiseen apuun tulee olla myös niillä, joilla avun tarve on toistuvaa ja säännöllistä, mutta ei jokapäiväistä eikä kaikkina vuorokauden aikoina. Ehdotamme tämän lisäämistä perusteluihin.

Avuntarve voi perustelujen mukaan olla säännöksessä tarkoitettulla tavalla välttämätöntä myös silloin, kun toimien suorittaminen olisi kohtuuttoman hidasta tai hankalaa. Pidämme tätä erittäin tärkeänä.

Neurologisissa sairauksissa on myös nopeasti eteneviä sairauksia tai taudin muotoja, jotka aiheuttavat välittömästi tai nopeasti välttämättömän toisen henkilön avun tarpeen.

Ehdotamme pitkäaikainen vamma tai sairaus -määrittelyä tarkennettavaksi siten, että huomioon voidaan ottaa myös lähiaikojen todennäköinen toisen henkilön avun tarve, jos se hakemushetkellä on jo todennettavissa.

Yhdenvertaisuuslain mukaisten kohtuullisten mukautusten tekeminen ei aina tuo vammaiselle riittävää ja sopivaa palvelua. Lisäksi yksittäisen vammaisen välttämättä tarvitsemien mukautusten tekemistä ei voida aina pitää palveluntuottajan kannalta kohtuullisina. Useat palveluntuottajat eivät edes tiedä kohtuullisten mukautusten tekemisvelvoitteestaan. Siksi pidämme tärkeänä, että vammaisen asiakassuunnitelmassa on huomioitava tilanteet, jotka todennäköisesti tulevat esiin vammaisen tavanomaisessa elämässä. Vammaisella on näissä tilanteissa oltava oikeus esimerkiksi henkilökohtaiseen apuun.

Perusteluihin on kirjattu, että vammaisella henkilöllä samaan toimintoon menee vammasta johtuen moninkertaisesti enemmän aikaa kuin vammattomalla henkilöllä. Tämä kehoitetaan huomioimaan henkilökohtaisen avun määrän arvioinnissa esimerkiksi kotitöissä ja liikkumisessa.

Toivomme perusteluihin kirjausta siitä, että asiakkaan ei ole pakko itse osallistua toimintaan, jonka henkilökohtainen apu hoitaa, jos asiakas on sairauden tai vamman oireen vuoksi tosiasiallisesti kykenemätön osallistumaan toimintaan sillä hetkellä. Esimerkiksi MS-tautiin liittyvän fatiikin eli voimakkaan uupumuksen vuoksi asiakas voi tarvita lepoa ja nukkumista. Hänen hoidossaan olevan lapsen ulkoilu tai päivähoitoon vieminen taikka muu välttämätön toimi kuten kaupassakäynti voidaan tällöin hoitaa henkilökohtaisella avulla, jonka toteutuksen asiakas on ohjeistanut

Pidämme hyvänä perusteluihin kirjattua tavanomaisen elämän toimintojen sisältöä. Erityisesti saman ikäisiin ja samassa elämäntilanteessa olevien vammattomien henkilöiden toimintoihin vertaaminen on säännöksen soveltamisen kannalta tärkeää. Asiakkaan yksilöllinen aiempi todennettu elämäntapa tulee myös ottaa huomioon, kun arvioidaan asiakkaan mahdollisia tavanomaisen elämän toimintoja.

Perusteluissa esitetään, että henkilökohtainen apu ei ole käytettävissä silloin, jos avun ja avustamisen tarve perustuu pääasiassa hoivaan, hoitoon tai valvontaan. Katsomme, että kyseessä on palvelun soveltamisalan

määrittely, joka tulee kirjata lain 9 §:ään.

Pidämme erittäin tärkeänä, että osa henkilökohtaisesta avusta voi olla myös ns. terveydenhoidollisia toimia kuten hengityslaitteen käytöstä ja toimivuudesta, lääkkeen ottamisesta, katetroinnista sekä muusta omahoidosta huolehtimista.

Perustelujen 3 momentin kohdalle on kirjattu se, että välttämättömyydellä tarkoitetaan vamman tai sairauden aiheuttaman rajoitteen synnyttämän avun tarpeen välttämättömyyttä ja välttämättömän avun määrää. Siten palvelutarpeen arvioinnissa ei arvioida toimintojen tai toiminnan välttämättömyyttä. Ehdotamme tämän siirtämistä 1 momentin perusteluihin.

26. 19. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

27. 20. Huomioita 10 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunnalle ei aseteta velvoitetta ottaa käyttöön työnantaja-malli. Tällä hetkellä se on kuitenkin käytössä lähes jokaisessa kunnassa. Siksi ehdotamme, että maakunnan on aina otettava käyttöön myös työnantaja- malli.

Pidämme erittäin tärkeänä perusteluihin kirjattua maakunnan velvoitetta toteuttaa henkilökohtaista apua vähintään kahdella toteuttamistavalla. Toisaalta maakunta on niin suuri toimija, että se voidaan ja se tulisi velvoittaa järjestämään henkilökohtaista apua kaikilla lain määrittämällä tavoilla, jos maakunnan ko. palvelua tarvitsevilla vammaisilla on siihen tarve palvelutarpeen arvioinnin perusteella.

Haluamme korostaa asiakassetelin raha-arvon merkitystä, jotta setelillä saatava palvelu on toimiva ja riittävä. Maakunnan tulee omassa päätöksenteossään asiakassetelin arvosta ja palvelumallin mukaisesta hankinnasta ottaa huomioon se, että hankittavan palvelun sisältö voi vaihdella merkittävästi.

Henkilökohtaisen avustajan työtehtävät ja häneltä edellytettävä osaaminen määräytyvät aina vammaisen tarpeiden mukaan. Perusteluissa korostetaan avustajalle annettavan perehdytyksen merkitystä työstä suoriutumisessa. Perehdytyksen vastuu on pääsääntöisesti työnantajalla eli työnantaja-mallissa vammaisella itsellään. Halumme korostaa sitä, että vammaisen on saatava osallistua myös muissa kuin työnantaja-mallissa avustajan perehdyttämiseen, jotta palvelu aidosti edistää hänen itsemääräämisoikeuttaan ja osallisuuttaan. Pidämme tärkeänä perusteluihin kirjattua, vammaisen henkilökohtaisen avun toteuttamistavasta riippumatonta oikeutta määritellä se mitä, miten, missä ja milloin apu käytännössä toteutetaan.

Pidämme erittäin tärkeänä sitä, että edelleenkin omainen tai muu läheinen voi erityisestä syystä toimia henkilökohtaisena avustajana. Perusteluihin kirjattu täysi-ikäisen vammaisen suostumus edellytykseksi omaisen tai läheisen palkkaamiseen on erinomainen uudistus.

Asiakassuunnitelmaan kirjattavia sijaisjärjestelyjä, joiden avulla hoidetaan avustajan poissaolojen aikainen asiakkaan avustaminen, pidämme erittäin tärkeänä.

28. 21. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

29. 22. Huomioita 11 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

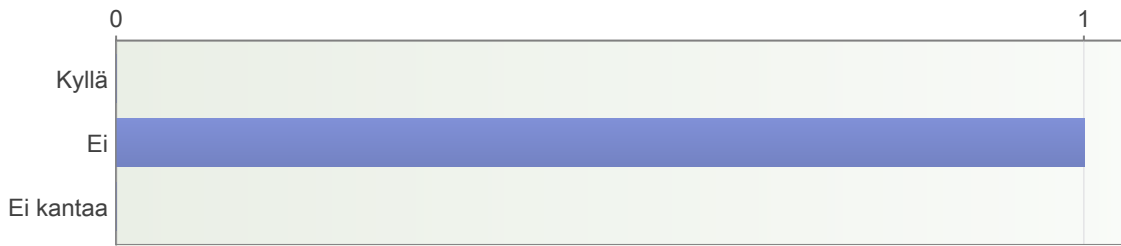
- Lakiin on kirjattu kyseessä olevan työsopimuslain mukainen työsuhde siihen liittyvine oikeuksineen ja velvollisuuksineen. Maakunta veloitetaan selvittämään niitä asiakkaalle ja tarvittaessa neuvomaan ja auttamaan häntä niistä suoriutumisessa. Maakunta arvioi asiakkaan oikeustoimikelpoisuuden ja kyvyn suoriutua työnantajavelvoitteista ennen palvelun käyttöön saamista. Asiakkaan on annettava nimenomainen suostumus työnantaja-mallin käyttöön ottamiseen ja se kirjataan asiakassuunnitelmaan. Pidämme näitä erittäin tärkeinä uudistuksina.

Pidämme huonona sitä, että esitys jättää avoimeksi korvaako maakunta ulkopuolisen tahon antamasta yksityiskohtaisesta työ- ja sopimusoikeudellisesta neuvonnasta asiakkaalle yksittäistapauksessa syntyvät kustannukset. Muista avustajan käyttämisen välttämättömistä ja kohtuullista kuluista on hyviä ja käytännön toimintaa ohjaavia esimerkkejä perusteluissa. Haluamme erityisesti nostaa esille työntekijän sivulliselle aiheuttaman vahingon, jonka vahingonkorvauskustannukset maakunnan esitetään korvaavan työnantajalle. Kirjaus on merkittävä selvennys nykytilaan.

Pidämme erittäin tärkeänä sitä, että asiakkaan asiakassuunnitelmaan kirjataan työnantajana toimimisesta aiheutuvat toistuvat ja ennakoitavissa olevat kulut ja niiden korvaamistapa sekä perusteet, joiden mukaan muita kuluja voidaan korvata. Tällaisen toimintatavan luominen selkiyttää nykyistä tilannetta merkittävästi. Kulujen korvauksesta on annettava asiakkaalle valituskelpoinen päätös.

30. 23. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

31. 24. Huomioita 12 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Säännös on liian yleinen ja laeva. Se jää epämääräiseksi eikä ohjaa palvelutarpeen arviointia ja päätöksentekoa riittävästi. Toisaalta on hyvä, että säännös mahdollistaa asumiseen liittyvien palvelujen ja tukien kehittämisen sekä eri palveluiden uudenlaisen yhteensovittamisen.

Tärkeimpänä tavoitteena on oltava, että vammaisen oikeus tarpeidensa mukaisiin palveluihin toteutuu ja lakia sovelletaan yhdenvertaisesti. Siksi toivomme säännöksen kirjauksien täsmentämistä ja perusteluihin lisää esimerkkejä tuista ja palveluista, joilla asumisen tuki voidaan toteuttaa.

Terveystieteiden palvelut voivat esityksen mukaan olla osana asumisen tukea ja palveluita silloin, kun vammaisen yksilöllinen tarve niitä edellyttää. Erityinen merkitys tulee yksilöllisten palveluiden suunnittelussa antaa elintärkeiden toimintojen ylläpidon turvaavien sosiaali- ja terveydenhuollon palveluille. Tällaisia tarvitsevat esimerkiksi hengityslaitetta käyttävät tai hengitysteistä liman poistoa tarvitsevat vammaiset. Pidämme erittäin tärkeänä, että asumisen tuessa ja palveluissa nämä huomioidaan palvelutarpeen arvioinnissa ja asiakassuunnitelmassa sekä niihin vastataan riittävästi ja toimivilla palveluilla tai palvelukokonaisuuksilla.

Perusteluihin on hyvin kirjattu terveydenhuollon vastuu sen palvelujen sisällöstä ja toteutuksesta sekä vammaisen tai hänen puolestaan itsehoitoa toteuttavan henkilön perehdyttämisestä.

Pidämme esitettyä kodin määrittelyä hyvänä.

Henkilökohtaista apua koskevan 9 §:n perusteluissa on toiseksi viimeisen kappaleen lopussa huomautus, että vammaisella henkilöllä olisi oltava tieto omia palvelujaan koskevan ostopalvelusopimuksen sisällöstä ja laajuudesta. Ehdotamme tämän kohdan lisäämistä myös asumisen tuen ja palveluiden 12 §:n perusteluihin.

Perusteluihin kirjattua periaatetta, jonka mukaan vammaisen voi määrittellä oman päivärytmensä ja sen mitä päivän aikana tekee ilman palvelujen saatavilla oloa tai palveluorganisaation sääntöihin liittyviä ehtoja pidämme tavoittelemisen arvoisena mutta käytännön elämässä haastavana.

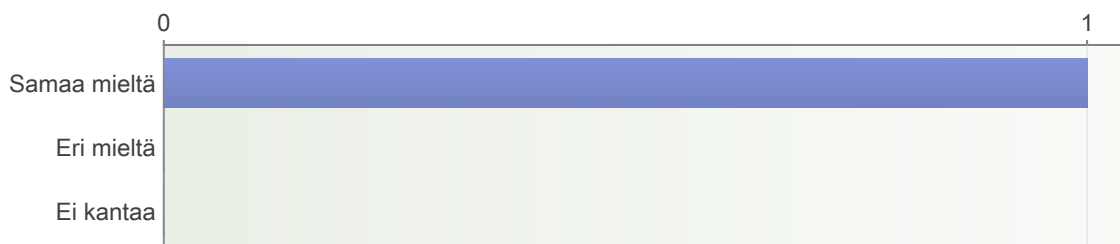
Palveluasumisen osalta pidämme määrittelyä hyvänä.

Korostamme sitä, että asumisen tuen ja palveluidenkin kokonaisuudesta on tehtävä ns. kokoomapäätös, johon kirjataan kaikki asiakkaalle annettavat asumisen tuet ja palvelut.

Näiden palveluiden kokonaisuuden tulee olla asiakkaalle maksuton.

32. Vammaisten lasten asumisesta kodin ulkopuolella olisi säädettävä ehdotetun lain mukaisena palveluna.

Vastaajien määrä: 1

33. Vammaisten lasten asumisesta kodin ulkopuolella olisi säädettävä lastensuojelulain mukaisena avohuollon sijoituksena ilman huostaanottoa.

Vastaajien määrä: 1

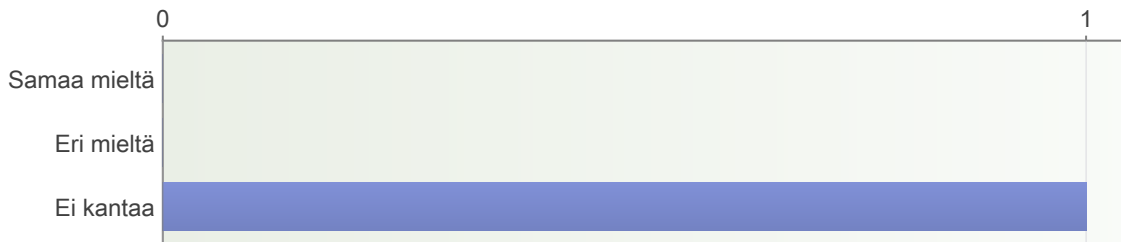
34. Vammaisten lasten asumisesta kodin ulkopuolella olisi säädettävä sekä ehdotetussa laissa että lastensuojelulaissa siten, että ehdotettu laki on ensisijainen.

Vastaajien määrä: 1

35. Vammaisten lasten sijoittaminen kodin ulkopuolelle olisi tehtävä ilman huostaanottoa avohuollon sijoituksena myös pidemmäksi aikaa.

Vastaajien määrä: 1

36. Vammaisten lasten sijoittaminen kodin ulkopuolelle olisi aina tehtävä lastensuojelulain periaatteiden ja säännösten mukaisesti.

Vastaajien määrä: 1

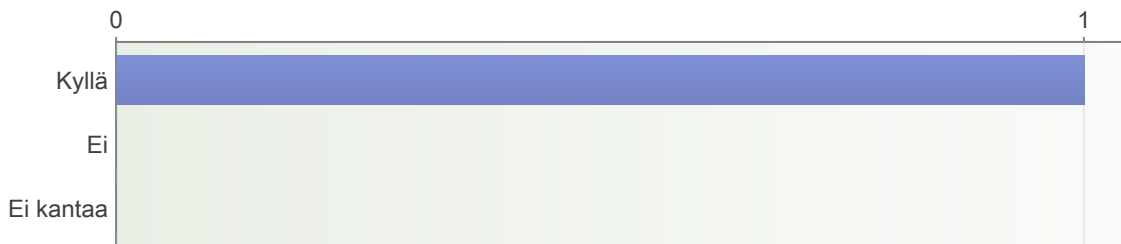
37. 26. Mitä muuta haluaisitte tuoda esiin liittyen tilanteisiin, joissa lapsi asuu erossa vanhemmistaan tai huoltajistaan?

Vastaajien määrä: 1

- Vammaisen lapsen tuet ja palvelut tulee järjestää hänen tarpeidensa mukaisesti soveltaen ensisijaisesti sitä lakia, joka ensisijaisesti vastaa kulloiseenkin palvelun tarpeeseen. Jos vammaisella lapsella ei ole lastensuojelulain palvelujen tarvetta, on hänen tarpeisiinsa vastattava esitetyn lain tuilla ja palveluilla. Jos vammaisella lapsella on lastensuojelulain palvelujen tarve, on niiden toteutuksessa huomioitava myös lapsen vammaisuudesta johtuva esitetyn lain palvelujen tarve.

38. 27. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

39. 28. Huomioita 14 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Haluamme korostaa ratkaisujen yksilöllisen palvelutarpeen arvioinnin merkitystä tässä tuessa. Sairauden tai vamman aiheuttama toimintarajoite voi vaikuttaa hyvin eri tavalla eri henkilöiden toimintakykyyn eri ympäristöissä riippuen mm. hänen perhetilanteestaan sekä muista hänen saamistaan palveluista ja tuista. Katsomme, että välineet -käsite tulee määritellä joko 3 §:ssä tai ainakin perusteluissa.

Esitetyn säännöksen perusteluissa on hyvin kirjattuna yleisimpiä ja vakiintuneita muutostöitä ja välineitä, joista on maksettu ja tullaan esityksen mukaan maksamaan korvausta.

Pidämme hyvänä tekniset ratkaisut -ilmaisua, koska se mahdollistaa myös tekniikan ja teknologian kehittymisen myötä tulevien uudenlaisten ratkaisujen korvaamisen. Perusteluissa on esimerkein kuvattu, miten tarkoitus on jatkaa vakiintuneen korvauskäytännön mukaisten välineiden ja laitteiden kustannusten korvaamista.

Perusteluihin on kirjattu vammaisen oikeus saada yksilöllisiä asunnonmuutostöitä myös asumispalveluyksiköissä sijaitseviin asuntoihin, mitä pidämme hyvänä täsmennyksenä.

Maakunta ohjataan jo muutostöiden kustannusten korvausasian yhteydessä tarvittaessa ottamaan kantaa niihin kustannuksiin, jotka aiheutuvat esim. vuokra-asunnon palauttamisesta alkuperäiseen tilaan asukkaan muuton jälkeen. Pidämme tätä selkiyttävänä ja hyvänä kirjauksena.

Pidämme perusteltuna kohtuullisuuden arviointia kustannusten korvaamisessa silloin, kun vammaisen muuttaa lyhyin väliajoin useamman kerran esteellisiin asuntoihin, jotka vaativat hänen toimintarajoitteidensa vuoksi laajoja muutostöitä. Haluamme kuitenkin perusteluihin lisättäväksi kohtuullisuuden arvioinnissa huomioon ottavaksi sen, että lyhyin väliajoin vammaisen henkilö voi joutua muuttamaan esimerkiksi perheen perustamisen, lapsen tai lapsien syntymisen tai terveydellisten syiden vuoksi taikka vuokrasopimuksen päättymisen vuoksi. Näissä tilanteissa vammaisella tulee olla täysimääräinen oikeus tukeen.

Pidämme erittäin hyvänä perusteluihin tehtyä kirjausta siitä, että esteettömän asumisen tuen järjestäminen ei edellytä, että vammaisen sen avulla selviytyisi täysin itsenäisesti, vaan itsenäinen suoriutuminen tarkoittaisi myös esimerkiksi suoriutumista henkilökohtaisen avun tai muun palvelun turvin.

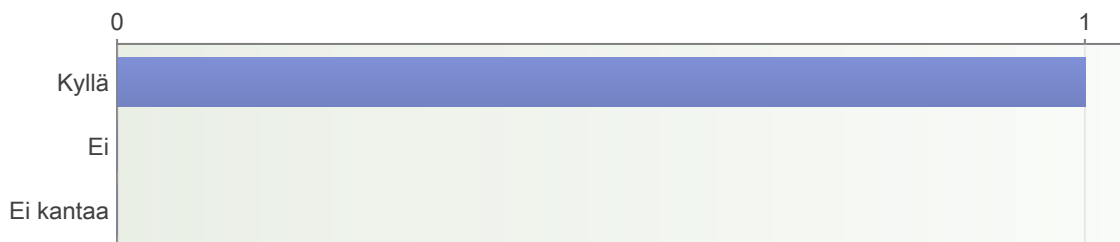
Pidämme tärkeänä, että säännöksessä on annettu maakunnalle velvoite kertoa etukäteen sen korvattaviksi tulevien välttämättömien ja kohtuullisten kustannusten arvio, jos asiakas sitä pyytää.

Esitämme kuitenkin maakunnalle velvoitetta antaa ko. arvio kirjallisena. Vammaisen voi sen perusteella tehdä samanaikaisesti omalla kustannuksellaan muita muutoksia ja korjauksia asuntoonsa.

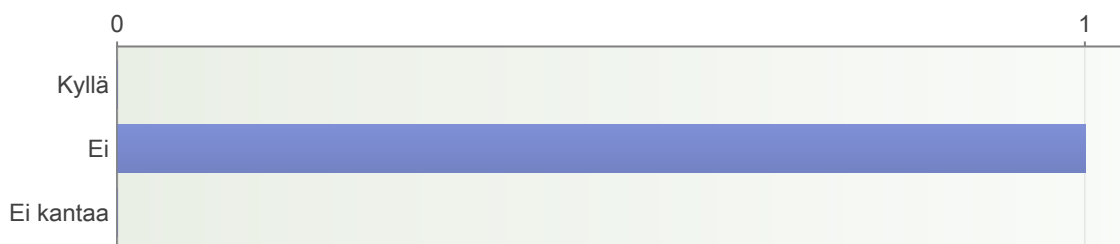
40. 29. Onko lyhytaikainen huolenpito tarpeellinen palvelu?

Vastaajien määrä: 1

41. 30. Onko selvää, milloin sovelletaan ehdotetun lain mukaista lyhytaikaista huolenpitoa koskevaa säännöstä ja milloin sosiaalihuoltolain (1301/2014) säännöksiä (esim. SHL:n 19 §:n mukaista kotipalvelua koskevaa säännöstä) tai omaishoidon tuesta annettua lakia?

Vastaajien määrä: 1

42. 31. Huomioita 15 §:n sisältöön.

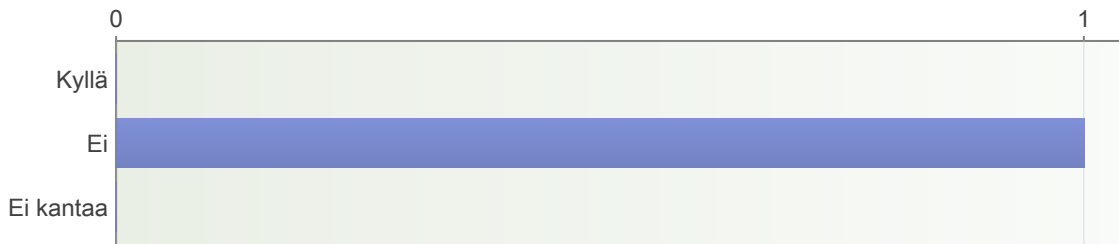
Vastaajien määrä: 1

- Säännös on turvaavampi kuin sosiaalihuoltolain kotipalvelunormi. Kuitenkin tuki edellyttää toteutustapaa, jonka huolenpidosta vastaava henkilö voi hyvällä omatunnolla hyväksyä ja käyttää. Siten asiakassuunnitelmaan sisältyvät kirjaukset palvelusta ja sen toteuttamistavasta nousevat keskiöön. Sosiaalihuoltolain mukainen kotipalvelu, omaishoidon tuki ja esitetty lyhytaikainen huolenpito ovat hyvin samankaltaisia palveluja. Siksi soveltamiskäytännössä tulee epäselvyyttä, minkälainen palvelujen kokonaisuus kullekin vammaiselle muodostetaan. Muiden palvelujen ja tämän palvelun kokonaisuuden tulee palvella vammaista ja hänen läheisiään siten, että vammaisen saa välttämättä tarvitsemansa avun tarkoituksenmukaisena kokonaisuutena: joko säännöllisesti asiakassuunnitelmassa ennalta sopien tai myös äkillisissä ja odottamattomissa tilanteissa. Katsomme, että palvelut näin toteutettuna auttavat turvaamaan myös vammaisen läheisten hyvinvointia ja jaksamista.

Kannattamme perusteluihin kirjattua palvelun toteuttamistavan valintaa, jossa kiinnitettäisiin huomiota vammaisen omiin vahvuuksiin sekä kehittämisen ja kiinnostuksen kohteisiin. Erittäin tärkeänä pidämme perusteluihin sisältyvää ensisijaisesti kotona annetun palvelun mahdollisuutta, jos vammaisen ja hänen läheisensä sitä toivovat.

43. 32. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

44. 33. Huomioita 16 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Päiväaikaisen toiminnan asiakkailta on sellaisia toimintarajoitteita, että lain säännöksessä mainitut muut samantapaista toimintaa sisältävät palvelut eivät sovi heille. Toimintarajoitteita kuvaaviin esimerkkeihin ehdotamme lisättäväksi mm. moniin neurologisiin sairauksiin ja vammoihin liittyvän fatiikin, voimakkaan uupumuksen, jonka esiintymistä ei voi ennakoida. Siksi näille vammaisille tulee toiminnassa antaa mahdollisuus levätä tai jopa nukkua välillä.

Perusteluissa kuvataan, että mahdollisuuksien mukaan päiväaikaisessa toiminnassa voidaan hyödyntää maakunnan tai kunnan yleisiä tiloja, palveluja ja toimintoja. Tavoitteena olisi siis madaltaa osallistujien kynnystä osallistua ns. suurelle yleisölle tarkoitettuihin palveluihin ja tapahtumiin. Pidämme tällaista toimintatapaa erittäin tarkoituksenmukaisena, kunhan asiakkaiden yksilölliset toimintarajoitteet tulevat silloinkin huomioonotetuiksi.

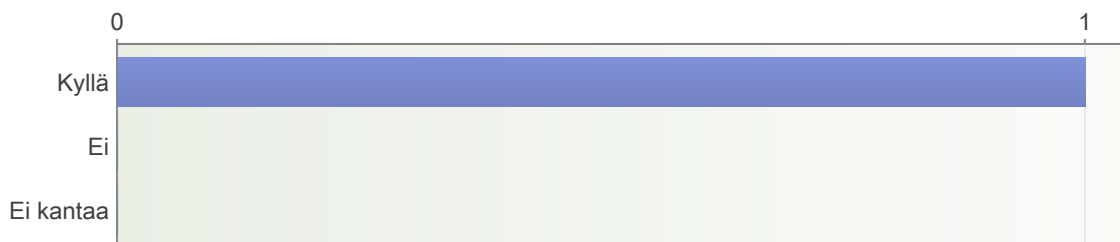
Esityksen mukaan päiväaikaisen toiminnan edellyttämät matkat sisältyvät toimintaan ja sen järjestäjä vastaa myös matkojen järjestämisestä ja niiden kustannuksista. Pelkäämme, että matkoista aiheutuva vastuu ohjaa päivätoiminnan järjestäjää organisoimaan toiminnan ryhmämuotoisena vaikka osallistujat tosiasiallisesti hyötyisivät enemmän yksilöllisestä toiminnasta. Lisäksi epäilemme sen vähentävän ns. suurelle yleisölle tarkoitettujen palvelujen käyttämistä ja tapahtumiin osallistumista toiminnassa. Päiväaikaisen toiminnan asiakkaat asunevat tulevaisuudessa enemmän ns. normaalin asutuksen piirissä ja enemmän hajallaan kuin tällä hetkellä. Tämäkin vaikeuttaa matkojen järjestelyä ja lisää niiden kustannuksia.

Pelkäämme, että vastuu matkoista tulee olemaan merkittävä kustannustekijä päiväaikaisessa toiminnassa vähentäen itse toimintaan olevaa rahoitusta. Siksi sen huomioiminen kilpailutuksessa edellyttää maakunnissa erityisen syvällistä osaamista.

Esityksen 17 §:n mukaan liikkumisen tuki ja palvelut mahdollistavat vammaisen liikkumisen, joka liittyy 3 kohdan mukaan päivä-aikaiseen toimintaan. Tämä säännös kuitenkin siis antaa mahdollisuuden, että päiväaikaisen toiminnan matkat järjestetään ja kustannetaan erikseen itse toiminnasta.

45. 34. Turvaako säännös vammaisen henkilön liikkumisen?

Vastaajien määrä: 1

46. 35. Muita huomioita 17 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Perusteluissa todetaan, että joukkoliikenteen esteettömyyttä arvioitaessa on kiinnitettävä huomiota koko matkustusprosessiin: aikataulujen saavutettavuuteen, pysäkillä pääsemiseen, pysäkillä liikkumiseen, maksun suorittamiseen, liikennevälineeseen nousuun ja siitä poistumiseen sekä siinä liikkumiseen ja määränpäähen pääsemiseen. Pidämme erittäin hyvänä, että vammaisen toimintakyvyn rajoitteet arvioidaan näin laaja-alaisen esteettömyyskriteerin avulla.

Käytännössä vammaisen henkilön toimintakyky ja tosiasiallinen mahdollisuus käyttää julkista joukkoliikennettä voidaan arvioida yksilöllisen selvityksen, usein ns. koematkan avulla. Pidämme tätä tarvittaessa hyvänä ja selkeänä toimintatapana. Haluamme kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että osalla vammaisista toimintakyky vaihtelee ajoittain täysin ennakoimatta ja osalla neurologisia sairauksia sairastavilla ja neurologisesti vammautuneilla on fatiikka eli ennakoimatonta, poikkeuksellisen voimakasta uupumusta, joka voi lamata vammaisen täysin. Usein fatiikki aktivoituu fyysisen ponnistelun seurauksena. Esitämme, että ns. koematka tulee tarvittaessa tehdä useampaan kertaan, esimerkiksi työmatka liikennevälineiden vaihtoineen aamulla sekä iltapäivällä työpäivän jälkeen. Pidämme erittäin tärkeänä, että vammaisen toimintakyvyn heikentymisen edellyttämä liikkumisen tuen ja palveluiden kokonaisuus vastaa hänen todellisiin tarpeisiinsa. Vammaisen saattaa esimerkiksi tarvita kuljetuspalvelun taksilla esteettömän liikenteen pysäkillä, josta hän jatkaa esteettömällä kalustolla matkaa ja viimeisen osuuden matkasta hän tekee taas kuljetuspalveluna taksilla määränpäähensä. Vammaisen palvelutarpeen arvioinnissa tulee arvioida hänen erityyppisiä ja erilaisiin ajankohtiin sijoittuvia ja eri paikkoihin kohdistuvia liikkumistarpeitaan sekä suunnitella hänen säännöllisiin reitteihin toimivia palvelukokonaisuuksia. Tällöin on syytä arvioida myös epäsäännöllisesti tai ennalta arvaamattomasti tulevia liikkumistarpeita, jos se on mahdollista. Vähintään tulee vammaiselle kertoa ja antaa kirjallisena tietoa siitä, miten hänen tulee selvittää näiden tilanteiden vaatiman liikkumisen palvelut etukäteen: mistä ja miten kysyy, mitä tietoja pitää antaa ja paljonko on varattava aikaa asian selvittelyyn ja päätöksentekoon.

Lisäksi haluamme korostaa vuodenaikojen ja niihin liittyvien seikkojen kuten hämäryyden, lumi- ja jääkelien sekä lämpötilan vaikutuksia vammaisen toimintakykyyn. Nämä on huomioitava palvelutarpeen arvioinnissa.

Jos sosiaalihoollain mukaiset liikkumisen tuen keinot eivät ole riittäviä ja sopivia turvaamaan vammaisen liikkumista sovelletaan esitetyn lain palveluita.

Riittävyys eli määrä on helppo arvioida palvelutarpeen arvioinnissa. Sopivuutta voisi olla vamman tai sairauden aiheuttama erityinen toimintakyvyn heikentyminen, esimerkiksi fatiikki, ja sen vaikutus vammaisen jaksamiseen matkan aikana. Matkoista perittävä omavastuu eli asiakasmaksu voi myös olla yksi tekijä sopivuutta

arvioitaessa.

Perustelujen mukaan esitetyn lain mukainen kuljetuspalvelu tulee kyseeseen vammaiselle, joka ei voi ilman kohtuuttomia vaikeuksia käyttää julkista joukkoliikennettä. Tämä ilmaisu tarkoittaa perustelujen mukaan nykyisen lain mukaista tulkintaa. Pidämme tällaista soveltamista hyvänä, koska näin aikaisempi oikeuskäytäntö on hyödynnettävissä.

Esitetty moniulotteinen arviointi ja ratkaisun tekeminen edellyttää maakunnan sosiaalityöntekijöiltä uudenlaista työskentelytapaa: on arvioitava sairauden tai vamman aiheuttama heikennys liikkumiskykyyn sekä edellytykset julkisen joukkoliikenteen käyttämiseen, tunnettava sosiaalihuoltolain mukaiset liikkumista tukevat palvelut ja niiden soveltaminen sekä esitetyn lain mukaiset tuet ja palvelut. Vammaisen on myös uudistettava omaa toimintaansa ja oltava valmis erityyppisiin kokeiluihin sekä mahdollisesti usean eri palvelun avulla toteutettaviin matkoihin.

Päiväaikaisen toiminnan liikkumisen tuki ja palvelut hämmentää, koska esitetyn lain 16 §:n mukaan matkat järjestää ja kustantaa toiminnan järjestäjä. Sen sijasta pidämme mielekkäänä päiväaikaisen toiminnan edellyttämien matkojen järjestämistä liikkumisen tuella ja palveluilla.

Liikkumisen tuen ja palvelujen avulla toteutettavista matkoista ei saa muodostua vammaiselle niin hankalia ja pelottavia, että hän jättäytyy enemmän kotiinsa kuin käyttää niitä. Korostamme vammaisen oikeutta saattajan käyttämiseen matkoilla tai valmennuksen ja tuen saamista matkojen opetteluun taikka henkilökohtaisen avun saamista matkojen tekemiseen.

47. 36. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

48. 37. Huomioita 18 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Pidämme hyvänä, että perusteluissa korostetaan vammaisen toiminnallisen ympäristön vaikutusta; missä hänen käyttämät palvelut ovat ja miten muut hänen asiointinsa voidaan järjestää sekä sitä, miten hän voi käyttää esteetöntä joukkoliikennettä jo käytössä olevien palvelujen ja apuvälineiden avulla. Nykyinen kuljetuspalveluiden käyttöalue säilyisi lähes entisellään ja muodostuisi pääasiassa vammaisen asuinkunnasta ja lähikunnista. Olemassa oleva oikeuskäytäntö ja vakiintunut tulkinta kuljetuspalvelun liikkumisalueesta olisi siten edelleen sovellettavissa. Valinnanvapauslakiin sisältyvä henkilökohtainen budjetointi tullee antamaan mahdollisuuden alueellisesti laajempaankin liikkumiseen kuljetuspalvelulla.

Auton hankintaan saatu taloudellinen tuki (hankintatuki tai autoveron palautus) vähentää perustellusti kuljetuspalvelua, jos käytössä oleva auto edelleen vastaa vammaisen tarvetta.

Pidämme erittäin tärkeänä, että vähennys arvioidaan aina yksilöllisesti. Katsomme, että yleiset tilanteet ja vammaisen yksilölliset mahdolliset tilanteet tulee kirjata asiakassuunnitelmaan, jossa määritellään myös

hänelle myönnettävien kuljetuspalvelumatkojen määrä.

Pidämme hyvänä, että asiakkaan yksilöllisen tarpeen perusteella vapaa-ajan ja sosiaaliseen osallistumiseen sekä muuhun tavanomaiseen elämän toimintaan matkoja voidaan esitetyn perusteella myöntää enemmän kuin 18 yhdensuuntaista matkaa kuukaudessa.

Pidämme matkojen yhdistelyn sallimista perusteltuna. Se saattaa kuitenkin haitata tai jopa estää yksittäistä vammaista käyttämästä myönnettyjä matkoja. Siksi pidämme erittäin tärkeinä kirjattuja yhdistelyn estäviä seikkoja: matka-aika tai odotusaika ei saa pidentyä kohtuuttomasti eikä saa aiheutua muuta kohtuutonta haittaa vammaiselle. Lisäksi on tärkeää pitää kiinni siitä, että yhdistelyä tehdään ainoastaan pitkillä matkoilla. Lakiin on kirjattu maakunnan harkinnanvarainen mahdollisuus kuljetuspalvelun sijaan antaa auto vammaiselle käyttöön tai myöntää taloudellista tukea auton hankintaan. Ne ovat mahdollisia silloin, kun vammaisen tuen tarve liikkumisessa on runsasta ja jatkuvaluonteista. Nämä ovat erittäin hyviä ja tarkoituksenmukaisia ratkaisuja. Liikkumisen tuki tulee maakunnalle taloudellisesti edullisemmaksi kuin kuljetuspalvelu ja antaa vammaiselle mahdollisuuden määrällisesti ja alueellisesti rajoittamattomaan liikkumiseen. Pidämme hyvänä sitä, että vammaiselle kuitenkin turvataisiin tällöinkin vähintään kuusi yhdensuuntaista matkaa käytettäväksi vapaa-ajalla tai sosiaalisen osallisuuden tilanteissa, jolloin omalla autolla liikkuminen ei ole mahdollista.

49. 38. Huomioita 19 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Pidämme hyvänä säännöksen perustelujen kirjausta ja niissä olevia esimerkkejä siitä, että vammaisen yksilöllisen avun tarve ja hänen elämäntilanne kokonaisuudessaan voivat antaa erityisen perusteen korvata näistä kustannuksista enemmän kuin pääsääntönä oleva puolet.

Vakiomalliseen välineeseen, teknisiin ratkaisuihin, autoon ja muuhun kulkuvälineeseen tehtyjen välttämättömien muutostöiden kustannusten korvaamista kokonaan pidämme tärkeänä.

Säännöksen kriteerit auton tai muun kulkuvälineen hankintatuen saamiseksi ovat hyvät. Toivomme perusteluihin lisää esimerkkejä kohtuuhintaisen auton määrittelyssä käytettävien kriteerien soveltamisesta.

Esimerkkejä voisivat olla:

auto, jolla vammaisen yksin ilman liikkumisen apuvälineitä liikkuu; lapsiperheen auto, johon perheen lisäksi on mahdollista vammaisen välttämättä matkalla tarvitsemat apuvälineet, sekä auto, jolla kuljetaan myös vammaisen harrastustoiminnan vuoksi välttämättömiä matkoja kuljettaen mukana vammaisen apu- ja hoitovälineet sekä harrastustoiminnan välineet.

Ylimääräisten vaatetuskustannusten korvaamista koskevia perusteluja tulee muuttaa. Vammaisuuksista annetun lain 10 §:ssä on määritelty erityiskustannukset, jotka huomioidaan vammaisuuksien suuruutta arvioitaessa. Vamman tai sairauden aiheuttama vaatteiden tavanomaista suuremman kulumisen aiheuttama uusimistarve tai mittatilauksena valmistettävien erikoisvaatteiden kustannukset eivät sisälly erityiskustannuksiin.

Perusteluja tulee muuttaa myös ylimääräisten erikoisravinnon hankkimiskustannusten osalta, koska vammaisuuksista on poistettu ruokavaliokorvaus.

50. 39. Huomioita 3 luvun säännöksiin.

Vastaajien määrä: 1

- Pidämme erittäin hyvänä 21 §:n muutoksenhakuoikeuden ulottamista myös henkilökohtaisen avun, asumista tukevien palvelujen, päiväaikaisen toiminnan sekä liikkumista tukevien palveluiden toteuttamistapaan. Pidämme hyvänä, että harkinnanvaraisiin palveluihin esitetään muutoksenhakuoikeutta valituslupamenettelyllä korkeimmasta hallinto-oikeudesta.

51. 40. Huomioita 4 luvun säännöksiin.

Vastaajien määrä: 1

- 24 § Katsomme, että vammaisten tuet ja palvelut, joita he välttämättä tarvitsevat suoriutuakseen tavanomaisesta elämästä, eivät saa olla maksullisia. Esitetyn lain mukaisten palvelujen muodostaman kokonaisuuden on siis oltava maksuton riippumatta siitä, järjestetäänkö yksittäinen palvelu sosiaalihuoltolain, jonkun muun lain tai esitetyn lain perusteella. Siksi palveluista tulee tehdä ns. kokoomapäätös, jossa määritellään millä yksittäisellä palvelulla mihinkin palvelun tarpeeseen vastataan ja todetaan palvelujen maksuttomuus.

28 § Säännökseen sisältyy ajatus uuden lain yhdenmukaisesta sekä mahdollisimman sujuvasta, nopeasta ja kattavasta soveltamisesta. Esitetyn lain mukainen palvelutarpeen arviointi voidaan vammaisen omasta aloitteesta aloittaa aina. Tämä saattaa vammaisen tietämättömyyden johdosta johtaa hänelle epäedullisempien tukien ja palveluiden myöntämiseen. Katsomme, että sosiaalityöntekijällä tulisi olla velvoite selittää miten palveluntarpeen uudelleen arviointi voi muuttaa vammaisen saamia palveluita ja niistä perittäviä asiakasmaksuja ennen toimien aloittamista.

52. 41. Mitä muuta haluaisitte tuoda esiin lakiesitykseen liittyen?

Vastaajien määrä: 1

- Esitetyn lain tuet ja palvelut muodostavat kokonaisuuden, jota voidaan täydentää muilla sosiaalihuollon palveluilla tai muiden hallinnonalojen palveluilla. Tällainen laaja-alainen toiminta mahdollistaa vammaiselle yksilölliset ja paremmin yhteen sovitettut palvelut. Jokin yksittäinen palvelu voi tällöin käydä tarpeettomaksi. Kustannussäästöjä voi syntyä pidemmällä aikavälillä, jos hallinnon rajat ylittävä yhteistyö toteutuu todellisudessa.

Esitetystä laista on tehtävä soveltamisohje, jota käytetään hallintojen työntekijöille järjestettävissä koulutuksissa. Koulutukset tulee järjestää ennen lain voimaantuloa.

Lausuntoluonnoksen laati Neuroliiton lakimies Anu Aalto.